

Rödhakevägen 16 - Sveddvägen 13 i kvarteret Göken, Sunnersta.

EN NOSTALGISK BERÄTTELSE

Förr i tiden bodde alla i Sunnersta i små hus på jättetomter; tills vi kom och byggde jättehushus på små, små tomter. I ett litet gammalt hus på en jättetomt i hörnet av Rödhake- och Sveddvägarna bodde gubben Bernder med Ida, en riktig satmara, sa man; men gubben hade gift sig till hus och mark, och han var snäll mot Ida.

Han var snäll mot vildkatterna också, och mot kråkorna. Varje morgon frukosterade dessa djur utanför Bernders dörr, och blev konverserade av honom. Ofta serverades strömming som Bernder köpt billigt i Gränby, dit han åkte när det var extrapriser. Småfåglarna utfordrade han på sitt stora grönmålade fågelbord. Där bjöds gammal limpa, som han köpte billigt i Konsum. Han var prismetveten, gubben Bernder. Han hade växthus också för tomaterna och jordkällaren för det stora vinterförrådet av potatis. Obegripligt att en ensam gammal man kunde äta så mycket potatis som den som odlades i den goda jorden.

Alla i omgivningen var hans bekanta, han pratade inte bara med fåglarna och katterna utan med alla människorna också, och han hade högst bestämda åsikter om allt; han var en härlig knorr på tillvaron.

Visserligen kände han oss alla, men vi hade inga namn för honom, endast yrket eller något annat kännetecken hade han på oss. Han ställde upp för oss när vi behövde hjälp med det ena och det andra. Än var det "professorn" som behövde gräva kring huset för fukten, än var det "norrlänningen" som behövde råd om trädgårdslandet. "Flygarns" barn var inte populära, de hade vilda fester och pallade såväl päron som äpplen.

Bäst var förhållandet till "tandläkaren", närmaste granne och överstaketet-kompis. De delade frukost och gräsklippare och de behövde varandra sedan båda blivit änklingar. Bernder trivdes.

Så flyttade tandläkaren. Gubben tappade sugen, sålde alltihop och drog till stan utan saknad.

Det blev tomt i det gula huset, men fortfarande gladde vi oss på våren åt alla snödroppar och krokus. Lite längre fram kom förgätmigej och gullvivor i ett sådant överflöd, som bara blir, om man slår sin äng med lie.

När hallonen mognade smög traktens damer dit och plockade. Och äpplena, vem skördade dem?

Så stod det alltihop i ett par år, tills det plötsligt en fredag en alldeles ny, orangefärgad jättemaskin körde rätt över staketet och parkerade sig i potatislandet.

Och det blev söndag....

Någon hissade flaggan hos Bernder, dock inte på halvstång. Det var kusligt ändå.

Och det blev måndag....

Jätten knuffade omkull äpple- och päronträden med en enda rörelse av sin långa arm, det kraschade som av brutna ben. Där skulle inga förgätmigej växa mer.

Och det blev tisdag....

Jätten tog itu med det gula huset. Det var lite besvärligare, men ändå en ganska lätt match. Det gröna fågelbordet, grinden, badkaret, flaggstången, växthuset, allt raserades. Det såg ut som om ett jättebarn hade tröttnat på leken med dockskåpet och gått därifrån utan att städa efter sig.

Och det blev onsdag....

Endast en liten hög visade att här hade stått ett hus en gång. På den lilla högen satt en kråka med en bit gammalt gult hus i näbben. Den biten skulle han ha för att bygga sig en ny fräsch bostad.

Gunilla 890407

Denna trevliga lilla betraktelse av Gunilla Lanner, Sveddvägen 9 C, fick mig att fundera lite över hur historien om tomten i hörnet av Rödhakevägen 16 och Sveddvägen 13 egentligen började? Härnedan följer en liten redogörelse för fastighetens tillblivelse och något om ägarna under tid.

Sunnersta i mars 2013

Stig Pson Lundquist

Källor: Kyrkböcker.
Lantmäterihandlingar.
Inge Håkansson, muntlig berättelse.
Bengt och Birgitta Eriksson, muntlig berättelse och färgfotografi.
Åke och Gunilla Lanner, muntlig berättelse och färgfotografier.

Men hur började det?

I november år 1897 flyttade en statdräng som hette Jan Erik Jansson in till Sunnersta. Jansson var född i Hova i Skaraborgs län men kom närmast från Holms församling. Med sig hade han hustrun Lovisa Holmstedt och tre döttrar, de tre äldsta barnen, en pojke och två flickor, hade redan lämnat boet. Jansson fick syssla på Stora Sunnersta som vid denna tid ägdes av friherre Ludvig Teodor Stiernstedt.

I fem år stannade Jansson med fru och döttrar på Stora Sunnersta innan dom i november 1903 flyttade till Almunge. Men tiden i Sunnersta hade tydligen varit bra för statdrängen Jan Erik Jansson för i december 1905 dök han och hans hustru åter upp på Stora Sunnersta.

År 1909 hade Jansson avancerat till rättare. Stora Sunnersta ägdes då av grosshandlaren J. E. Frykberg i Uppsala. Frykberg, som ju var affärsman, hade bildat ett bolag tillsammans med några andra uppsalaköpmän och påbörjat avstyckning av Stora Sunnerstas ägor.

1909-1934

Jan Erik Jansson och Lovisa Jansson.

Enligt ett köpebrev daterat 1909-04-30 och undertecknat av J. E. Frykberg köptes fastigheten Sunnersta 37 (Eriksberg, senare Fridhem) av rättaren Jan Erik Jansson. Tomtytan var på 44.808 kvadratfot vilket motsvaras av det mera lättförståeliga 3950 m². Jansson byggde 1911-1912 och bodde där från 1912 tillsammans med sin hustru Lovisa. I ett par år bodde där också en fosterson men han dog genom en olyckshändelse i februari 1914. Pojken var bara tio år då.

Jan Erik Jansson dog 1924-04-03 och hustrun Lovisa bodde ensam kvar i fastigheten. Barnen hade alla lämnat hemmet för att leva sina egna liv.

År 1931 företogs en ombyggnad av huset, kanske en anpassning för Lovisa, som nu var 77 år.

Lovisa Jansson dog på Gottsunda ålderdomshem 1932-12-13. Hon var dock skriven på Fridhem, Sunnersta 37:1.

Dödsbodelägare var:

1. Sonen Claes Konrad Johansson, Uppsala.
2. Dottern Anna Lovisa, gift med maskinist Hugo Johansson i Stockholm.
3. Dottern Maria Kristina, gift med typograf Sven Wall i Göteborg.
4. Dottern Julia Vilhelmina, gift med handl. Helmer Qvickström i Stockholm.
5. Dottern Ida Sofia, gift med Axel Lindborg i Stockholm.
6. Dottern Hilda Josefina, gift med chaufför Severin Lindborg i Stockholm.

1934-1948

Josef Gustaf Julianus Pettersson.

1934 sålde dödsboet fastigheten till Josef Gustaf Julianus Pettersson, född 1862-10-31 i Forsmark. Pettersson kom närmast från Vendel där han arbetat på Norrby säteri. Med sig hade han hustrun Maria Augusta Hasselqvist, född 1876-10-30 i Film, och enda barnet, dottern, sömmerskan Ida Augusta Linnéa som var född i Film (Dannemora) 1901-05-02.

Josef Pettersson hade sedan 1901, då dottern föddes i Dannemora, till en början fört en ambulerande tillvaro i Uppland och bott i Funbo, Tensta, Alsike (Krusenbergs herrgård) och Östuna för att slutligen hamna i Vendel där han kom att stanna med fru och dotter i tjugofem år.

Flyttattesten från Vendel till Sunnersta är daterad 16/10 och avflyttningen skedde den 22/10. Man flyttade närmare bestämt till fastigheten ”*Fridhem, Sunnersta 37 i Uppsala*”, som det står i flyttlängden.

Josef Gustaf Julianus Pettersson dog 86 år gammal den 4 april 1948 i Helga Trefaldighets församling i Uppsala, på Trädgårdsvägen 16, Norby (?), Uppsala, vilket med dagens adress är detsamma som Rödhakevägen 16 i Sunnersta.

1948-1961

Ida Augusta Linnéa Pettersson.

Från 1948 stod Ida Augusta Linnéa Pettersson som ägare till fastigheten. Hon bodde där tillsammans med sin mor Maria Augusta Pettersson som emellertid avled den 25 mars 1951, 74 år gammal.

Ida Pettersson bodde nu ensam i fastigheten.

1961-1982

Ida Augusta Linnéa och Bertil Erik Ragnar Bernder.

1961-03-18 gifte sig Ida Pettersson med jordbruksarbetaren Bertil Erik Ragnar Bernder.

1982-07-02 dog Ida Pettersson Bernder, Rödhakevägen 16 i Sunnersta, Uppsala.

1982-1987

Bertil Erik Ragnar Bernder.

Bertil var enligt egen utsago född ”*i en pissmoj på Söder*”. Urkunderna säger dock att han var född 1902-06-25 av okända föräldrar i Johannes församling i Stockholm. Modern har ändå angivits vara född 1876-06-03 och med hemvist på Döbelnsgatan 52 (kv Geten nr 5, rote 21), så helt okänd var hon ändå inte.

Han kom 1903-11-03 till Smedsbol (S:t Olofs församling) i Sigtuna som fosterbarn hos torparen Anders Vilhelm Andersson och dennes hustru Klara. 1912 flyttade han med familjen Andersson från Sigtuna till Haga församling norr om Sigtuna där fosterfadern blivit arrendator på Helgesta gård.

När det var dags för Bertil att klara sig själv fick han fosterfaderns efternamn Andersson.

1925-06-27 gifte sig Bertil med Tyra Cecilia Andersson, tjänarinna från Skråmsta (f 1899-10-28 i Hagby, Uppsala län, d 1985-06-04 i Rimbo).

1925-10-29 föddes dottern Asta Viola Cecilia.

1925-11-23 flyttade Bertil, Tyra och Asta från Haga till Eneby i Odensala men redan året därpå flyttade man tillbaka till Haga där Bertil fått en tjänst som statdräng i Skråmsta.

1929 gick flytten till S:t Olof i Sigtuna där Bertil blev torpare i Murarbo. Här stannade den lilla familjen i nio år till 1938 då man flyttade till Lövhagen i Närtuna.

1944 flyttade Bertil Erik Ragnar Andersson från Lövhagen i Närtuna och blev rättare på Eftlinge gård på Värmdö.

1945-07-30 gick paret Andersson skilda vägar.

1959 kom Bertil, nu med efternamnet Bernder och yrket jordbruksarbetare, till Sunnersta. I sitt sällskap hade han hushållerskan Gertrud Franzén. De flyttade in i stadsäga 2859 (Gunnarsborg 2:1) på Rödhakevägen 17A, Uppsala 10. Redan året därpå, 1960, flyttade emellertid Gertrud Franzén till Byggmästargatan 9.

1961-03-18 gifte sig Bertil Erik Ragnar Bernder och Ida Augusta Linnéa Pettersson, Rödhakevägen 16, Sunnersta, Uppsala.

Tjugoett år hann paret Bernder vara gifta innan Ida 1982 lämnade det jordiska.

Bertil Bernder bodde kvar på Rödhakevägen 16 till 1986 då han sålde fastigheten till byggföretaget Diös. Han hade vid försäljningen framfört önskemål om att man skulle uppföra någon form av äldreboende på fastigheten. Så flyttade han in till Uppsala och kom att bo på Torsgatan 2, nedre botten.

Bertil Erik Ragnar Bernder avled 1997-09-25, nittiofem år gammal.

Bertil Bernder på 80-årsdagen den 25 juni 1982.

Fridhem från Sveddvägen. Det gula huset som skymtar till vänster är Rödhakevägen 16.